

UO‘T.; 634.11.

URUG‘ MEVALI DARAXTLARDA OLMA MEVAXO‘RI RIVOJLANISHI VA UNGA QARSHI KURASH CHORALARI

M. X. Qambarova-

Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar
instituti

“O‘simliklar karantini va himoyasi” kafedrası
katta o‘qituvchisi

Saydullaeva J.Kamoldinov N

Andijon qishloq xo‘jaligi va agrotexnologiyalar
instituti M U yo‘nalishi 3-bosqich talabalari

Annotatsiya:

Ushbu maqolada mevali bog‘larda olma hosildorlikni oshirishga, ularni etishtirish harajatlarini kamaytirish, zararkunanda va kasalliklar keltiradigan zarar miqdorini qisqartirishni ilmiy asosi yoritildi. Bundan tashqari olmaning asosiy zararkunandalari rivojlanishining bioekologik xususiyatlari o‘rganilib, ular ustidan monitoring o‘tkazish yo‘llari va usullari yordamida sipermetrin 25% em.k. 0,3 l/ga qo‘llanilganda mevalarining zararlanishi 17% bo‘lib, biologik samaradorlik 81,8 % ni, uchinchi variantda esa Endjeo 24,7% sus.k. 0,2 l/ga kimyoviy moddasi qo‘llanilganda mevalarning zararlanishi 9 % bo‘lib, 86,5 % biologik samaraga ega bo‘lindi.

Kalit so‘zlar: Olma mevaxo‘ri, shirasi, Carpocapsa pomonella tuxum, qurt, zarar, avlod, turkum, zararkunanda, Avaunt, Entovant, kimyoviy kurash, biologik samaradorlik, iqtisodiy samaradorlik.

DEVELOPMENT OF APPLE TREE FRUITS ON SEED TREES AND MEASURES TO CONTROL IT

M. Kh. Kambarova-

Andijan agriculture and agrotechnology
institute

Department "Quarantine and plant protection"
senior lecturer

Saidullaeva Zh. Kamoldinov N

Andijan agriculture and agrotechnology
3rd stage students of the Faculty of FV

Annotation: In this article, the scientific basis for increasing the productivity of apples in orchards, reducing the costs of their cultivation, and reducing the amount of damage caused by pests and diseases was explained. In addition, the bioecological characteristics of the development of the main pests of apples were studied, and with the help of ways and methods of monitoring them, cypermethrin 25% em.c. When applied at 0.3 l/ha, damage to fruits is 17%, biological efficiency is 81.8%, and in the third option Endjeo is 24.7% sus.k. When 0.2 l/ha chemical substance was used, the damage of fruits was 9%, and the biological efficiency was 86.5%.

Key Words: Apple fruit borer, sap, *Carpocapsa pomonella* eggs, worm, damage, generation, genus, pest, Avaunt, Entovant, chemical control, biological efficiency, economic efficiency.

РАЗВИТИЕ ПЛОДОВ ЯБЛОНИ НА СЕМЕННЫХ ДЕРЕВЬЯХ И МЕРЫ БОРЬБЫ С НИМ

М. Х. Камбарова-
Андижанское сельское хозяйство и агротехнологии
институт
Отдел «Карантин и защита растений»
старший преподаватель
E-mail: mukhtasar.kambarova @bk.ru
Сайдуллаева Ж. Камолдинов Н
Андижанское сельское хозяйство и агротехнологии
Студенты 3 ступени факультета ПВ

Аннотация: В данной статье изложены научные основы повышения урожайности яблонь в садах, снижения затрат на их выращивание, уменьшения размера вреда, наносимого вредителями и болезнями. Кроме того, изучены биоэкологические особенности развития основных вредителей яблони, а с помощью способов и методов контроля за ними циперметрин. При внесении в дозе 0,3 л/га повреждаемость плодов составляет 17 %, биологическая эффективность - 81,8 %, а в третьем варианте Энджео - 24,7 % сус.к. При внесении 0,2 л/га химвещества повреждаемость плодов составила 9 %, а биологическая эффективность – 86,5 %.

Ключевые слова: яблоневый плодожорка, сок, яйца *Carpocapsa pomonella*, червь, повреждение, поколение, род, вредитель, Avaunt, Entovant, химическая борьба, биологическая эффективность, экономическая эффективность

Jahon miqyosida aholining oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda agrar sohaning o'rni va ahamiyati kundun-kunga oshib bormoqda. Hukumatimiz

tomonidan «Mevali bog' ekin maydonlarini kengaytirish va eskilarini ta'mirlash, hamda ularning mahsuldorligini oshirish» dolzarb vazifa qilib qo'yilgan hozirgi kunda yuqoridagi muammolar ustida chuqur ilmiy-tadqiqot ishlari olib borishni va bu zararkunandalarga qarshi ekologik xavfsiz va samarali kurash choralari majmuini ishlab chiqishni taqazo etadi. Muxtaram Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoev tomonidan Respublikamiz xududlarida intensiv bog'larni tashkil etish, maydonlarni kengaytirish va ularni rivojlantirish bo'yicha berayotgan takliflari asosida, hozirgi kunda keng ko'lamda ishlar olib borilmoqda. O'zbekiston. Mamlakatimizda mevali bog'larda 200 dan ziyod zararkunanda va 50 dan ortiq kasallik qo'zg'atuvchi zamburug'lar uchrashi qayd qilingan bo'lib, olma mevaxo'riga qarshi kurash olib borilmasa hosilning 50 % va hatto 70 % nobud bo'lishini o'z tadqiqotlarida aniqlashgan . Mevali bog'larda 6 ta navdagi mevalar tarkibidagi shakar, S vitamin, polifenolo va boshqa ko'rsatkichlari, yozgi navlarda shakar va S vitamini ko'proqligi, kislotalilik darajasi esa pastligi bilan ajralib turishini o'z tadqiqotlarda aniqlagan . Adabiyotlarda Olma mevaxo'ri (Carpocapsa pomonella) haqida to'liq ta'rif berilib, zararkunandaga qarshi kurash choralari ishlab chiqilgan. Olma mevaxo'ri (Carpocapsa pomonella) keng tarqalgan zararkunanda bo'lib, urug'li meva daraxtlarini, ayniqsa, olmani asosiy zararkunandalaridan biri hisoblanadi. Olma hosilining yarmidan ortiqrog'ida mevalar ko'pincha chirib ketishi va ularni saqlab bo'lmasligi, bahorda olma g'unchalash davrida, xarorat +9 dan oshganda g'umbaklar rivojlana boshlashi, ularning rivojlanishi vodiy sharoitida sakkiz-o'n kun, tog' va tog' etaklaridagi bog'larda esa 15 kun va undan ko'proq davom etishi. Vodiy xududlarida mevaxo'r kapalaklari olma gullab bo'lgan davrda paydo bo'la boshlashi, Renet Simirenko nav olma gullab bo'lgan davrda kapalaklar yoppasiga uchib chiqishi, g'umbaklar va kapalaklarning uchish davri bir oycha davom etishini o'zlarining tadqiqotlarida aniqlashgan

Hukumatimiz tomonidan «Mevali bog' ekin maydonlarini kengaytirish va eskilarini ta'mirlash, hamda ularning mahsuldorligini oshirish» dolzarb vazifa qilib

qo'yilgan hozirgi kunda yuqoridagi muammolar ustida chuqur ilmiytadqiqot ishlari olib borishni va bu zararkunandalarga qarshi ekologik xavfsiz va samarali kurash choralari majmuini ishlab chiqishni taqazo etadi.

1. Agrar soxada axborot texnologiyalaridan foydalanish qishloq xo'jaligi ekinlari xususan mevali bog'lar hosildorligini oshirishga, ularni etishtirish harajatlarini kamaytirish, zararkunanda va kasalliklar keltiradigan zarar miqdorini qisqartirishga imkon yaratishi mumkinligi asoslab berildi.

2. Olmaning asosiy zararkunandalari rivojlanishining bioekologik xususiyatlari o'rganilib, ular ustidan monitoring o'tkazish yo'llari va usullari belgilandi.

3. Olma mevaxo'riga qarshi kimyoviy kurash usulini qo'llash bilan yuqori samaraga ega bo'ldik. Bunda: 6. 2 variant - andozada Avaunt 15 % em.k., 0,35 l/ga qo'llanilganda biologik samaradorlik 65,0 %, 7. 3 variant – tajribada issiqqonlilar uchun kam zaxarli va tez parchalanib ketadigan insektitsidlardan Entovant 15% em.k 0,35 l/ga qo'llanilganda biologik samaradorlik 82,5% ni tashkil qildi.

Olmadan mo'l hosil etishtirishni olib borilayotgan umumiy tadbirlarga bog'liq bo'ladi. Shuning uchun bugungi kunga kelib olmani o'sish va rivojlanishiga sof ekologik omillarning ta'siri kattadir. Buni hisobga olgan holda etishtirib kelinayotgan navlarni yashash davrini uzaytirishda hamda olma mevaxo'riga qarshi yangi istiqbolli kimyoviy moddalardan foydalanish maqsadga muvofiq deb bilamiz.

Olma mevaxo'ri bilan zararlangan o'simlik qoldiklarini o'z vaktida yig'ishtirib olinmagan maydonlarda tarqalgan zararkunandadan olmani himoya qilishda o'simliklar tuplanish davrida kimyoviy moddalarni barg satxiga sepish yuli bilan tuprokdagi infektsiya zaxirasini kamayishiga olib keladi. Gullash davrida gektariga kolgan me'yordagi kimyoviy moddalarni sepishni amalga oshirilganda xo'jalikda etishtirilayotgan olma ko'chatlarida sog'ayish alomatlari hosil bo'ladi va qisqa vaqt ichida sog'lom o'simliklar soni ortishiga olib keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, —O‘zbekiston NMIU, 2017.- 56b.
2. Абдиллаев Э., Ходжаев Ш.Т. Устойчивость тлей к инсектитсидам и пути её преодоления в условиях Узбекистана (Обз. инф.). – Ташкент: УзНИИНТИ, 1989. – 28 с. 3.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 17 oktyabrdagi «Mevasabzavot mahsulotlarini tashqi bozorlarga chiqarish samaradorligini oshirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida» gi PQ-3978-son qarori.
4. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований). -М., «Колос», -1979, -С - 416.
5. Список химических и биологических средств защиты растений